

החלטת ועדת האתיקה

בקובלנות נגד חה"כ תמר זנדברג בשל התבטאות

מיום י"ט באדר התשע"ח - 6 במרץ 2018

הקובלנות

1. חברי הכנסת אמיר אוחנה, שרן השכל, אורן חזן ונורית קורן, קבלו, בנפרד, נגד חה"כ תמר זנדברג, בעקבות התבטאות שלה בישיבת ועדת הפנים והגנת הסביבה ביום 29.1.2018 שעסקה במדיניות הממשלה בעניין המסתננים. קובלנות נוספות באותו עניין הגיעו מאזרחים שונים.

הקובלנות כולן התייחסו לקריאה של חה"כ זנדברג, בעת שהוצאה מהדיון, "אתם חברים של נאצים".

חה"כ אוחנה כתב כי הדברים נאמרו כלפי "חברי הקואליציה ותושבי דרום ת"א שנכחו בדיון"; חה"כ השכל ציינה כי הדברים נאמרו כלפי "חברי הקואליציה"; חה"כ חזן כתב כי הדברים נאמרו "לחברי כנסת"; ואילו חה"כ קורן כתבה בקובלנתה כי חה"כ זנדברג "קראה לעבר חברי הכנסת של הליכוד אשר נכחו בדיון אתם חבורה של נאצים".

בחלק מהקובלנות נכתב כי המשפט האמור מהווה זילות של השואה ויש בו משום הסתה.

התגובה לקובלנות

2. חה"כ זנדברג כתבה לוועדה תגובה מפורטת, ואף הופיעה בפניה, וביקשה לדחות את הקובלנות נגדה, הן בשל תוכן האמירה בהקשר בו נאמרה, והן בשל חשיבות חופש הביטוי הפוליטי של חברי הכנסת והחשיבות שהיא רואה בלעורר דיון ציבורי גם כאשר הדברים שנאמרים הם קשים.

יצוין כי חה"כ זנדברג ביקשה באופן חריג להביא "עד מומחה", פרופ' זאב שטרנהל, שידבר בפני ועדת האתיקה על תוכן אמירתה, אך הוועדה דחתה בקשה זו. עם זאת הוועדה אפשרה לחה"כ זנדברג לצרף לתגובתה חוות דעת כתובה של פרופ' שטרנהל, וכך היא עשתה.

3. חה"כ זנדברג כתבה לוועדה כי המשפט הנ"ל נאמר כאשר הוצאה מישיבת ועדת הפנים ע"י יו"ר הוועדה, ברגע שהיה מטבע הדברים "סוער ואופייני בהטחת אמירות לאוויר ולא בהנמקה מסודרת", ולכן ייתכן ולא הובן בהקשר שאליו התכוונה.

בתגובתה בכתב ובע"פ הבהירה חה"כ זנדברג כי אמירתה לא כוונה ליצור זיקה בין מדיניות הממשלה ביחס למסתננים ומבקשי המקלט, לבין השואה, ובלשונה - "כל השוואה בין גירוש הפליטים לשואה לא נעשתה על ידי או מטעמי. איני טוענת ולא טענתי מעולם - לא בדיון זה ולא באף דיון אחר, כי יש קשר או השוואה בין שואת העם היהודי - האסון האנושי הכבד ביותר בתולדות האנושות - ובין גירוש הפליטים."

4. חה"כ זנדברג הוסיפה וכתבה בתגובתה כך :

"האמירה "אתם חברים של נאצים" אשר הוטחה בחברי סיעת הליכוד, אינה מהווה אמירה אישית כלפי אדם או חבר כנסת ... אלא נאמרה בנימת כאב אמיתי נוכח ההדחקה של אמת מרה לפיה מפלגת הליכוד משתפת פעולה באופן שיטתי עם מפלגות ניאו-נאציות ברחבי אירופה..."

יתר על כן, לא כיניתי ולעולם לא אכנה אף חבר כנסת או אזרח "נאצי". אני גם לא טוענת, לא טענתי מעולם, ואם הובן אחרת אנצל הזדמנות זו להבהיר - שחברי הליכוד או מי מחברי הכנסת או המוזמנים הם דומים או משווים לנאצים, או שהם עושים דבר מה מכוון או דומה להתנהגות הנאצים. אין לי ספק שזו מילה שמעבירה צמרמורת בעורו של כל ישראלי ושל כל חבר כנסת.

דווקא לכן, אני עומדת לא פעם המומה ונדהמת, אל מול הקלות שבה מוכנים חברי הליכוד להשליך את זכר השואה ואת מעללי הנאצים, ולחבור לגדולי האנטישמים בעולם, אל מכחישי השואה ואל מפלגות ניאו-נאציות, וכל זאת עבור אינטרסים פוליטיים צרים. אפשר לחלוק על עמדתי זו, אבל אי אפשר לטעון שזו תהיה עבירה אתית להביע אותה."

5. בהמשך מכתבה הביאה חה"כ זנדברג מספר דוגמאות לקשרים שמקיימים גורמים שונים בליכוד, בהם חברי כנסת, עם מפלגות ואישים שהם, לדבריה, אנטישמים וניאו-נאצים. כך למשל, כתבה חה"כ זנדברג כי :

"ב-2016 הוציא הליכוד הודעה על כך שהצטרף לארגון המפלגות השמרניות של אירופה (הידוע בשם ACRE)... אחת המפלגות השותפות של הליכוד בארגון זה ... מפלגת האיחוד הלאומי של לטביה, מורכבת משתי מפלגות: האחת היא מפלגת "הכול למען לטביה"... מפלגה שהפגינה בעבר בעד "הזכות הטבעית" שלה כדבריה להשתמש בצלבי קרס... המפלגה מוגדרת כמפלגה ניאו-נאצית, וארגנה מצעד של ותיקי הוואפן אס אס בריגה, ... בו העלו על נס את תרומתם הגדולה של יותר מ-140,000 לטבים שנלחמו לצד הרייך השלישי..."

6. לבסוף ציינה חה"כ זנדברג כי אמירתה "אינה אמירה אישית שמטרתה להטיח עלבון בחבר כנסת מסוים, אלא ביטוי פוליטי כלפי מפלגה, ביטוי שיש בו כדי לעורר דיון ציבורי וביקורת נוקבת..."

7. ועדת האתיקה עיינה בקובלנות ובתגובה ובמסמכים שצורפו לה, וכן בפרוטוקול ישיבת ועדת הפנים המדוברת.

רוב חברי ועדת האתיקה סברו כי התבטאותה של חה"כ זנדברג, גם אם נאמרה בלהט הוצאתה מהישיבה, חוצה את גבול חופש הביטוי הלגיטימי של חברי הכנסת, כפי שמשתקף גם בהחלטות קודמות של ועדת האתיקה.

כך, בהחלטה מלפני כשנתיים כתבה הוועדה כי היא מבקשת מחברי הכנסת "שלא להשתמש כלפי עמיתיהם בביטויים כדוגמת "רוצח", "מחבל", "נאצי". האשמות אישיות מסוג זה אינן לגיטימיות, ושימוש בהן יהווה הפרה של כללי האתיקה ואף עלול להוביל להטלת סנקציות משמעותיות כנגד מי שיעשה בהן שימוש." (החלטה מס' 15/20 מיום 21.3.2016).

החלטה מוקדמת יותר מהכנסת ה-18 הוקדשה להתבטאויות הכוללות דימויים מעולם התוכן של השואה, ונקבע כי על חברי הכנסת "להימנע לחלוטין משימוש בביטויים פוגעניים הכוללים דימויים מעולם התוכן של השואה" (החלטה מס' 56/18 מיום 1.8.2011).

רוב חברי הוועדה סברו כי גם אם אין מדובר בהעלבה אישית של חבר כנסת מסוים, הרי שקריאה "חברים של נאצים" שמופנית לחברי כנסת אינה קריאה לגיטימית, להבדיל מהאמירה, כפי שבאה לידי ביטוי בתגובתה של חה"כ זנדברג, לפיה, להשקפתה, מפלגת הליכוד וגורמים בה מקיימים קשרים עם מפלגות שיש בהן מוטיבים פשיסטיים וניאו-נאצים.

8. לאור כל האמור, ועדת האתיקה סבורה, ברוב חבריה, כי בהתבטאותה כלפי חברי כנסת "אתם חברים של נאצים" הפרה חה"כ זנדברג את כלל 2 לכללי האתיקה הקובע כי "חבר הכנסת ישמור על כבוד הכנסת וכבוד חבריה".

9. לעניין הסנקציה, החליטה הוועדה להתחשב בכך שזו הפעם הראשונה שבה ועדת האתיקה מוצאת כי חה"כ זנדברג הפרה את כללי האתיקה, בעובדה שהדברים נאמרו בלהט הוצאתה מהדיון, וכן בדבריה לפיהם לא עשתה ולא תעשה שימוש בכינוי "נאצי" כלפי אף חבר כנסת או אזרח אחר. לאור זאת החליטו רוב חברי הוועדה, בהתאם לסעיף 13ד(ד)(3) לחוק החסינות, **להטיל על חה"כ תמר זנדברג נזיפה.**

10. דעת המיעוט גרסה כי הגם שמדובר בהתבטאות חריפה ולא מקובלת כשלעצמה, הרי שכאשר מסתכלים על הדברים בהקשרם באותה ישיבה, ובהתחשב בהבהרותיה של חה"כ זנדברג, בכתב ובעל-פה, רואים כי מדובר בהתבטאות פוליטית להבדיל מגידוף אישי, שיש מקום

להכילה במסגרת חופש הביטוי הרחב של חברי הכנסת, ולכן לא התקיימה במקרה זה הפרה של כללי האתיקה.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.

חבר הכנסת יצחק וקנין
יושב ראש ועדת האתיקה